

Ο αγιασμός, ο σταυρός και το μνημοκέρε

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Γύρω από τη γιορτή των Θεοφανίων δημιουργήθηκαν στον Πόντο μια σειρά έθιμα και συνήθειες, πολλές από τις οποίες διατηρούνται και σήμερα στα χωριά που κατοικούνται από Ποντίους. Κυρίαρχο θέμα της είναι ο αγιασμός των υδάτων. Με μαστραπάδες, με κουκουμόπα, με ποτήρια ή άλλα σκεύη έτρεχαν οι χριστιανοί στην εκκλησία για να προμηθευτούν αγιασμό. Αγιασμό έπαιρναν, βέβαια, και την παραμονή της γιορτής, όταν γινόταν στην εκκλησία η τελετή του Μεγάλου Αγιασμού.

Τον αγιασμό των Φώτων τον χρησιμοποιούσαν ως φάρμακο σε κάθε ώρα ανάγκης.

Στον ομματόπονον, στο αχπάραγμαν (στο τρόμαγμα δηλαδή, οπότε έδιναν στον τρομαγμένο να πιει λίγο για να συνέλθει), στη θεραπεία των μαΐσσομένων (αυτών που βρίσκονταν υπό την επήρεια μαγισσών), στις λεχώνες, στους αρρώστους κτλ. Τον έδιναν, ακόμη, στους ετοιμοθάνατους αντί θείας κοινωνίας. Τον φύλαγαν στο εικονοστάσι, και το εκπληκτικό είναι ότι το αγιασμένο νερό δεν πάθαινε τίποτε.

Την παραμονή της γιορτής ή ανήμερα ράντιζαν χωράφια, οπωρώνες, λιβάδια, κήπους, καθώς και στάβλους, αχυρώνες, αποθήκες, ζώα, σπίτια, εργαλεία, ακόμη και τα τρόφιμα, για να ευλογηθούν. Σε ορισμένες περιοχές (π.χ. στα Σούρμενα) έριχναν αγιασμό και στο πλυμίν με το οποίο τάζαν τα ζώα. Στην Αργυρούπολη και τα χωριά της πίστευαν ότι ραντίζοντας τα φαγώσιμα «θα πληθαίν' ατα ο Θεόν» (θα τα πολλαπλασιάσει ο Θεός). Επίσης, έπιναν αγιασμό νηστικοί, πριν πάρουν το

αντίδωρο.

Η κατάδυση του σταυρού, ιδίως στα μέρη όπου υπήρχε θάλασσα, έπαιρνε έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα. Μεγάλοι και σκληροί αγώνες γίνονταν μεταξύ των κολυμβητών για το ποιος θα τον ανασύρει. Ο νικητής ήταν ο άξιος της ημέρας. Είχε το δικαίωμα να περιφέρει το σταυρό στα σπίτια, για να τον προσκυνήσουν οι χριστιανοί. Στην Τραπεζούντα το σταυρό περιέφεραν στα σπίτια οι τελειόφοιτοι του Φροντιστηρίου χωρισμένοι σε εννιά ομάδες, όσες ακριβώς ήταν και οι ενορίες της πόλης. Ο ένας κρατούσε το σταυρό, ο άλλος ασημένιο ραντιστήρι και οι άλλοι δίσκο στον οποίο άφηναν τον οβολό τους οι χριστιανοί. Όσα χρήματα συγκέντρωναν, τα μοίραζαν, έπειτα, στα ευαγή ιδρύματα της πόλης.

Ανήμερα των Φώτων, επίσης, γινόταν ο φωτισμός των σπιτιών. Οι εφημέριοι περιέρχονταν τα σπίτια και τα καταστήματα για να τα «φωτίσουν», ακολουθούμενοι από παιδιά που μάζευαν τις προσφορές των ενοίκων.

Ένα άλλο έθιμο ήταν το σταύρωμαν. Το βράδυ της παραμονής των Φώτων έβαζαν κούτσουρα στο τζάκι που τα «σταύρωναν» με φύλλα ροδαφινιάς (δαφνοκερασιάς). Επιπλέον, έριχναν στο τζάκι κρασί «σταυροειδώς» (Τσίτη Σουρμένων). Στην Ίμερα σταύρωναν το τζάκι με το χέρι (έκαναν το σημείο του σταυρού). Στην Κουνάκα έβαζαν τα ξύλα σταυρωτά στο τζάκι. Σε άλλα χωριά σταύρωναν τις πόρτες και τα παράθυρα των σπιτιών με κερί.

Το κερί που κρατούσαν στην εκκλησία το διατηρούσαν αναμμένο ώσπου να γυρίσουν στο σπίτι, οπότε το έσβηναν μέσα στον αγιασμό. Το κερί αυτό το φύλαγαν στο εικονοστάσι και μ' αυτό άναβαν την καντήλα ή «χάντζευαν τα ροία» (καψάλιζαν τα μαστάρια) της αγελάδας, για να κατεβάσουν γάλα.

Άλλο έθιμο ήταν να θυμούνται τους νεκρούς κάθε σπιτιού την παραμονή. Άναβαν λοιπόν στα σπίτια τόσα κεριά όσοι και οι αποθαμένοι τους, καθώς και ένα επιπλέον κερί για τον ξένο νεκρό, εκείνον που δεν είχε κανένα να τον θυμηθεί. Το κερί αυτό απαιτούσαν οι νεκροί, σύμφωνα με το γνωστό στιχούργημα:

Τα Φώτα θέλω το κερί μ' και των ψυχών κοκκία

και τη Μεγάλ' Παρασκευήν έναν μαντίλιν δάκρα.

Σε πολλά μέρη του Πόντου ομάδες νέων και εφήβων γυρνούσαν τα σπίτια την παραμονή, συνήθως έχοντας επικεφαλής τους τον έφορο του σχολείου, κι «εθήμιζαν» (έλεγαν τα κάλαντα, φήμιζαν). Οι θημιστάντ' εκτός από τα κάλαντα έψελναν και θρησκευτικούς ύμνους. Τα κάλαντα που συνήθιζαν ήταν τα βυζαντινά (με αλφαβητική ακροστιχίδα):

Από της ερήμου ο Πρόδρομος ήλθε να βαπτίσει τον Κύριον.

Βέβαιον βασιλέα εβάπτισε, εις τον Ιορδάνην τον ποταμόν.

Γηγενείς σκιρτάτε και χαίρεσθε, τάξεις των αγγέλων ευφραίνεσθε...

Πηγή: pontos-news.gr